

EXAMENSARBETE

Våren 2009

Läroarbuden

Bedömning för betygsättning i ämnet Idrott och hälsa på högstadiet

En intervjustudie med lärare i ämnet Idrott och hälsa om deras resonemang kring bedömning för betygsättning

Författare

Hanna Andersson

Roger Jönsson

Handledare

Magnus Blixt

Bedömning för betygsättning i ämnet Idrott och hälsa på högstadiet

*En intervjustudie med lärare i ämnet Idrott och hälsa om deras
resonemang kring bedömning för betygsättning*

Uppsats i AAU30L, (15p), våren 2009

Abstract

Bedömning och betygsättning är en svår och viktig del av läraryrket. Då riktlinjerna från skolverket för betygsättning i ämnet Idrott och hälsa inte är så precisa så lämnas spelrum för lärarna att göra sin egen tolkning. Tidigare forskning av Ekberg (2009) har gett resultatet att lärare i ämnet Idrott och hälsa sätter betyg främst efter hur elever har tagit till sig och kan tillämpa rörelser i de vanligaste idrotterna. Syftet med studien var att undersöka hur lärare i ämnet Idrott och hälsa som undervisar på högstadiet resonerade kring bedömning för betygsättning. Metoden som användes var en semistrukturerad intervju med fyra utbildade lärare i ämnet Idrott och hälsa. Vi valde denna metod för att ge de intervjuade lärarna ett fritt spelrum att resonera kring de frågor som ställdes. Studien beskriver hur de fyra lärarna resonerade kring bedömning av fakta, förståelse, förtrogenhet och färdigheter i ämnet Idrott och hälsa samt hur de resonerade kring formativ och summativ bedömning av sina elever. Resultatet visar på en relativt stor skillnad på hur lärarna i ämnet Idrott och hälsa resonerade kring bedömning för betygsättning. Av resultatet kan vi utläsa att färdighetskunskap var den mest prioriterade kunskapen av samtliga lärare i ämnet Idrott och hälsa. Slutsatsen vi har dragit, är att det behövs bättre utformade riktlinjer och betygskriterier för ämnet Idrott och hälsa för att lärarna i ämnet Idrott och hälsa ska kunna göra mer likvärdiga bedömningar för betygsättning.

Ämnesord: Bedömning, Betyg, Fakta, Färdigheter, Förståelse, Förtrogenhet, Idrott och hälsa.

INNEHÅLL

Förord	5
1 Inledning	6
1.2 Syfte	7
1.3. Problemformulering	7
2 Bakgrund	8
2.1 Forskningsbakgrund	8
2.2 Historik om betygssättning.....	10
2.3 Idrottsämnets historia	11
2.3.1 Dualismen, kropp och själ	13
2.4 Syftet med ämnet Idrott och hälsa.....	13
2.5 Kunskaper i ämnet Idrott och hälsa.....	15
2.5.1 Faktakunskap	15
2.5.2 Förståelsekunskap.....	16
2.5.3 Färdighetskunskap	16
2.5.4 Förtrogenhetskunskap.....	17
2.6 Bedömning i ämnet Idrott och hälsa	17
2.6.1 Summativ och formativ bedömning	19
2.7 Betygsättning i ämnet Idrott och hälsa.....	19
3 Metod	22
3.1 Val av metod	22
3.2 Intervju	22
3.3 Val av informanter	22
3.4 Bortfall	22
3.5 Etiska överväganden	23
3.6 Genomförande	23
3.7 Bearbetning av material	23
4 Resultat	25
4.1 Lärarnas resonemang kring fakta i ämnet Idrott och hälsa	25
4.2 Lärarnas resonemang kring förståelse i ämnet Idrott och hälsa	26
4.3 Lärarnas resonemang kring färdigheter i ämnet Idrott och hälsa.....	27
4.4 Lärarnas resonemang kring förtrogenhet i ämnet Idrott och hälsa.....	28

4.5 Lärarnas resonemang kring summativ och formativ bedömning i ämnet	
Idrott och hälsa	29
5 Diskussion	31
5.1 Metoddiskussion.....	39
6 Sammanfattning	40
Källförteckning.....	41
Bilaga	

Förord

Som blivande lärare inom ämnet Idrott och hälsa har vi ett brinnande intresse för allt som ingår i ämnet. Vi anser båda att bedömning och betygsättning inom ämnet Idrott och hälsa är en viktig del att diskutera. Genom att intervjua och diskutera med utbildade och anställda lärare inom ämnet Idrott och hälsa får vi en djupare syn på hur det ser ut i verkligheten.

Vi vill tacka vår handledare Magnus Blixt och Håkan Sandgren för god vägledning genom arbetets gång. Vi vill även tacka de lärare som ställde upp på intervjuerna.

1 Inledning

Ämnet Idrott och hälsa uppbyggnad gör att det kan upplevas som svårt och problematiskt att bedöma och betygsätta. Lpo-94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskolan och fritidshemmet) menar att betygen ska uttrycka i vilken mån eleven uppfyllt de uppsatta målen som finns i kursplanen för ämnet. Berndtsson & Gustavsson refererad i Annerstedt (1995) menar att bedömning och betygsättning är en stor fråga som bör diskuteras mer. Detta eftersom det påvisats i undersökningar om betygsättning inom ämnet Idrott och hälsa att det sker på olika grunder utifrån skiftande kriterier.

Annerstedt (2002) påpekar att varken kursplan eller läroplan ger lärare klara riktlinjer för hur betyg ska sättas i ämnet Idrott och hälsa. Det finns uppnåendemål som ligger till grund för betyget godkänd, men de är inte speciellt tydliga eller utvärderingsbara. Annerstedt (2000) påpekar även att många lärare inte har fått utbildning och träning på att bedöma och sätta betyg under sin lärarutbildning. Under vår tid på lärarutbildningen har vi, som Annerstedt (2000) menar fått lite information och träning på bedömning och betygsättning. Med denna uppsats vill vi sätta oss in i hur lärare i Idrott och hälsa resonerar kring bedömning och betygsättning inom ämnet. Detta för att på så vis utveckla de ämneskunskaper vi har och kunna känna en större säkerhet i vad det gäller bedömning och det som ligger till grund för en rättvis betygsättning.

I årskurs 8 får elever sina första betyg, som de visserligen har chans att göra något åt och förändra. Men de betyg som sätts i årskurs 9 är avgörande för om eleverna kommer in på den utbildning som de helst vill gå på. Har eleverna inte tillräckligt höga betyg med sig från högstadiet så kommer de kanske inte in på den önskade gymnasieutbildningen. Det är alltid höga betyg som efterfrågas vid vidareutbildning och vid jobb. Betyg har en stor betydelse när det gäller att öppna och stänga elevers dörrar för framtiden. Detta faktum gör det ännu viktigare för lärare att verkligen göra rättvisa bedömningar och sätta ett korrekt betyg.

1.2 Syfte

Syftet är att genom en intervjustudie undersöka hur utbildade lärare i ämnet Idrott och hälsa resonerar angående bedömning för betygsättning av sina elever inom ämnet Idrott och hälsa på högstadiet.

1.3 Problemformulering

Hur resonerar en utvald grupp utbildade lärare i ämnet Idrott och hälsa vid bedömning för betygsättning i ämnet Idrott och hälsa på högstadiet?

2 Bakgrund

I bakgrunden inleder vi med tidigare forskning och vi kommer sen att behandla idrottsämnets historia som beskriver utvecklingen av ämnet från 1842 till idag. Vi kommer också att behandla dualismen, kropp och själ för att se på idrottsämnet som kunskapsämne eller praktiskt ämne. Efter det tar vi upp syftet med ämnet Idrott och hälsa följt av kunskaper i ämnet. Nästa kapitel behandlar bedömning och vi avslutar med betygsättning i ämnet Idrott och hälsa.

2.1 Forskningsbakgrund

Selghed (2006) menar i sin forskning att lärare sätter betyg mest på elevers kunskaper och färdigheter. För vissa ämnen som till exempel engelska så bedöms färdigheter såväl skriftligt som muntligt men i ett ämne som matematik så är det nästan uteslutande skriftliga prov som utgör underlaget för bedömning. En lärare i svenska uttalade sig att den försöker mäta deras kunskaper, och denna lärare anser att arbetsinsatsen inte ska vägas in i betyget.

När det gäller elevers beteenden i positivt avseende så anser några lärare enligt Selghed (2006) att det är oundvikligt att de väger in det. Det står inget om betyg i flitighet men det måste vägas in enligt någon lärare för att kunna få eleverna att kämpa på i ämnet. Att grunda hela bedömningen för betygsättning enbart på kunskap och resultat är otillräckligt för några lärare. De vill gärna ta hänsyn till elevernas förhållningssätt till ämnet och skolarbetet. Anledningen till att de väger in det, är för att de ska uppmuntra eleven till att fortsätta prestera och kanske även höja sin prestation i framtiden. Någon lärare hade sagt att det är av betydelse hur de gör sina läxor och hur de sköter sin på lektionerna. Någon lärare tycker att det är orättvist att sätta betyget VG på en elev som knappt är på lektionerna men skriver VG på prov jämfört med de andra eleverna som sliter och inte når ett VG (Selghed 2006).

Enligt Selghed (2006) så får de elever som når upp till kunskapsmålen men inte är närvarande på lektionerna ett lägre betyg. Lärarna motiverar detta genom att det är en arbetsprocess för att nå fram till kunskapsmålet som också måste beaktas. En annan förklaring som lärarna anger är att de bedömer under alla lektionerna och för att kunna se elevernas kunskapsutveckling så måste eleverna vara närvarande. Lärarna anser också att det finns risk för att fler elever kommer att vara frånvarande från lektionerna om närvaron och arbetsinsatsen inte är av betydelse.

I sammanställningen från Selgheds (2006) forskning är det elevens kunskaper och färdigheter som förekommer mest. Forskningen visade också att det finns ytterligare 5 kategorier som vägs in vid betygssättning som inte finns med i betygsriterierna. 25% av de intervjuade lärarna medger att de väger in elevernas personligheter och beteende i betyget. Hur bedömning och betygssättning skall gå till vägs skiljer sig i denna forskning och de skrivna principerna om hur det ska gå till tolkas olika bland lärarna (Selghed 2006).

Selghed (2004) menar i sin forskning att betygsriterierna är inriktade på teori. Lärarna i undersökningen är medvetna om att det är kunskap som ska betygsättas men de ser andra faktorer som betydelsefulla också. Selghed (2004) kommer fram till att betyg ibland sätts mer av känslomässiga skäl än av fakta av elevens kunskap. Betygssättningen görs med grund på riterierna men det finns också inslag av individuell påverkan. Det är elevernas individuella utveckling som kan tas med i bedömningen när betygs ska sättas. Även elever som försöker att prestera och lära sig kan få ett övervägande till ett högre betyg en de som ger upp och verkar ointresserade av ämnet (Selghed 2004).

Ekberg (2009) menar i sin studie att lärare i ämnet Idrott och hälsa gör bedömningar av eleverna på fysisk aktivitet. De fysiska aktiviteterna som bedöms är de traditionella idrotterna och det läggs vikt vid kondition och de gör även konditionstester som lärarna sedan utvärderar för betygssättning. Hälsa är inte framträdande hos lärarna utan det används enligt dem, mer som en motivationsfaktor för att få eleverna att röra på sig. En annan del av bedömningen är hur eleverna uppför sig mot varandra och har förmåga att samarbeta inom olika moment i ämnet. Resultatet av studien är att betyg sätts till stor del efter hur väl eleverna har tagit till sig och kan tillämpa fysiska rörelser inom de vanliga idrotterna. Det är faktakunskap och färdighetskunskap som står i centrum vid betygssättning. Vad det gäller begreppskunskap så är den inte prioriterad förutom vid orientering då eleverna ska lära sig vissa saker i teorin. Även ledarskap och benämningar inom fysiologin finns med som faktakunskap men de blir involverade i de vanliga lektionerna (Ekberg 2009).

Att delta i ämnet Idrott och hälsas innehåll är enligt Quennerstedt (2006) vad ämnet handlar om. Angående betygssättning så är deltagande i ämnet Idrott och hälsas breda utbud av fysiska aktiviteter en stor del. Quennerstedt (2006) menar att elever kan få betyget G genom att medverka regelbundet och efter sin egen förmåga på de aktiviteter som finns med i kursplanen.

2.2 Historik om betygssättning

Enligt Skolverket (2000) fick eleverna fram till 1960-talet betyg varje termin från årskurs 1, baserat på grunden att det fanns en säker kunskap som eleverna skulle lära sig. Betygsskalan var uppdelad i sju steg (A, a, AB, Ba, B, BC, C) där betyget C var underkänt. Det fanns också betyg i uppförande och ordning. Lärarna fick på den tiden fria händer att bedöma eleverna för betygssättning och det varierade mycket. Betygen användes då som urval för vidare studier och det ökade kraven på att göra betygssättningen jämförbar mellan olika lärare och skolor. Det fanns inte några riktlinjer om vilken kunskap som skulle ge ett visst betyg (Skolverket, 2000).

Lgr 62 (Läroplanen för grundskolan) som kallades det relativa betygssystemet eller det grupprelaterade betygssystemet infördes år 1962. I och med skapandet av läroplanen för grundskolandan den 1 juli 1962 kom detta betygssystem in i skolorna. Detta betygssystem hade grundtanken att eleverna skulle rangordnas för att få en rättvis fördelning till urvalet för fortsatta studier. Betygen sattes efter en skala i fem steg (1-5) där fem var det högsta betyget. Uppdelning på betygen hade gjorts och 7% av klassen skulle ha betyget 1, 24% betyget 2, 38% betyget 3, 24% betyget 4 och slutligen 7% betyget 5. Betyg sattes i alla ämnen i årskurs 7-9 men endast i sex ämnen på lågstadiet, där gymnastik var ett av de ämnena. Efter hand på mellanstadiet så sattes det betyg i fler ämnen. Betyg sattes fortfarande i uppförande och ordning med fyra respektive tre steg (Skolverket, 2000).

När Lgr 69 infördes minskade antalet betygstillfällen till att bara sättas i årskurserna 3, 6 och 7 i slutet av vårterminen. Betyg sattes sedan i årskurserna 8 och 9 både på höstterminen och på vårterminen. Lgr 69 infördes till läsåret 1970/71 och då avskaffades också betyg för uppförande och ordning (Skolverket 2000).

När Lgr 80 kom så skulle betyg endast sättas i årskurs 8 och 9 men då i slutet av både höstterminen och vårterminen. Skalan var fortfarande i fem steg men det stod inte hur många procent av eleverna i klassen som skulle ha ett visst betyg. Riktlinjerna sade dock att elever som fick betyget 2 eller 4 skulle vara fler än de som fick betyget 1 eller 5. Kritiken mot detta system var att det inte mätte elevernas faktiska kunskaper i ett ämne utan det mätte bara hur mycket eleverna kunde i förhållande till de andra eleverna i klassen (Skolverket, 2000).

I dagens målrelaterade system enligt Lpo-94 finns det inte betyg som baseras på att jämföra med andra elever. Eleverna betygsätts efter angivna kunskapsmål i respektive ämne där skalan är: icke godkänd (IG), godkänd (G), väl godkänd (VG) och mycket väl godkänd (MVG). Det står beskrivet i betygskriterierna vad som krävs för respektive nivå och lärarna kan lättare se och motivera vad det är eleverna saknar för att höja sitt betyg. Det finns en höjning i kvaliteter för varje steg och denna kvalitetshöjning är en ökning av kunnande som anses vara mer kvalificerat (Skolverket, 2000).

2.3 Idrottsämnets historia

År 1842 stod det i folkskolestadgan att eleverna skulle få undervisning i enkel gymnastik där det inte ställdes några högre krav på vare sig, läraren eller lokalerna som användes. Intresset för idrottsämnet var inte speciellt starkt och föräldrarna tyckte det var onödigt att skicka sina barn till lektioner där de höll på med kroppsövningar. Längre fram under 1800-talet blev idrottsämnet mer styrt och skulle fungera som förebyggande sjukgymnastik och för att förbereda pojkarna inför värnplikten. År 1861 framhölls det i ett riksdagsbeslut att det var viktigt för pojkarna att få krigsförberedande övningar. Då fick pojkarna öva på truppmanöver, löpning och klättring på skolgården medan de hade brottnings- och redskapsgymnastik i klassrummet. Det militära inslaget i gymnastiken började krympa under 1870-talet då Linggymnastiken tog över allt mer.

Linggymnastiken syftar till att människan skulle finna rätt balans för sin kropp. Det skulle ske med hjälp av disciplin och mekaniska rörelsemönster. Linggymnastiken skulle också bidra till att människor kom i harmoni med sin omgivande miljö. (Cederquist 2002, s.8)

Ur citatet kan det utläsas att skolgymnastiken inte längre bara bestod av militära övningar, utan eleverna skulle även hitta balans för sin kropp genom att utveckla mekaniska rörelsemönster. De skulle även finna harmoni med sin omgivande miljö. I läroplanen år 1919 kallades det nuvarande ämnet Idrott och hälsa för Gymnastik, lek och idrott. Där lek och idrott kopplades till livslust och rörelse samtidigt som de tidigare disciplinpräglade övningarna inte längre var så viktiga. De yngre barnen lekte ringlekar och hade bollspel vilket räknades till lekdelen, med idrott ansågs främst skidåkning, skridsko, orientering och friidrottsgrenar. En viktig milstolpe för skolgymnastikens historia var då friluftsdagarna infördes. Utvecklingen som skedde medförde krav på gymnastiksal, redskap, utbildade lärare och mer schemalagd

tid för gymnastiken. Även en ny syn på hälsa växte fram, tidigare räckte det med att eleverna skulle ha bra hållning för att betraktas som friska. I en studieplan från 1946 står det skrivet att flickorna skulle bjuda på mjukhet och behag medan pojkarna skulle visa på styrka och kraft. Från 1950-talet fick Linggymnastiken ge vika för en mer idrottsinriktad gymnastik där eleverna skulle svettas och det blev mer vanligt med konditionskrävande lektioner. År 1980 ändrade idrottsämnet namn från gymnastik till idrott, samtidigt som det ändrade innehåll och omfattning. Det var inte enbart fysisk träning som räknades utan även stimulans till psykisk, social och estetisk utveckling. År 1994 ändrades namnet igen till Idrott och hälsa där ämnet blev ännu mer individualiserat och inriktat på frågor som miljö och livsföring där eleverna fick göra egna personliga ställningstagande och egna hälsoprofiler (Cederquist 2002).

Annerstedt (2001) anser att när Lpo-94 kom och namnet på ämnet Idrott ändrades till Idrott och hälsa betraktades det som en markering för att skolämnet Idrott inte är samma sak som föreningsidrott. Läroplanen är numera en målstyrning där det anges mål att sträva mot och mål att uppnå för eleverna. Men hur lärare och elever går tillväga för att uppnå dessa mål vad det gäller innehåll och arbetssätt avgör de i stort sätt mycket själva (Annerstedt 2001). Innehåll som lärarna måste ta med är simning, dans och orientering som är obligatoriska moment i ämnet Idrott och hälsa (Skolverket 2000). För ämnet Idrott och hälsa är kärnan fortfarande den fysiska aktiviteten och ett brett ämnesinnehåll, men även en tydlig koppling mellan hälsa, idrott och livsstil ska finnas med (Annerstedt, 2001).

Skolverket (2000) skriver i sin kursplan att elever idag ska utveckla sin sociala, fysiska och psykiska förmåga samtidigt som de utvecklar en positiv självbild i ämnet Idrott och hälsa. Elever ska ha förståelse och ett intresse för att regelbundet vara fysiskt aktiva och därmed lägga en bra grund för sin egen hälsa och välbefinnande. Elever ska utveckla en förmåga att leka och idrotta själva och tillsammans med andra, samt utveckla sin förmåga att organisera och leda egna aktiviteter (Skolverket 2000).

Enligt Ekberg & Erberth (2000) har ämnet Idrott och hälsas innehåll och målsättning gjort en hel del förändringar genom åren. Det har varit alltifrån militära inslag med disciplin i spetsen, till idrottsliga färdigheter och förståelse för ämnet Idrott och hälsa. Ekberg & Erberth (2000) menar att ämnet har förändrats från att endast omfatta gymnastik till att idag bli ett allsidigt ämne som omfattar många olika aktiviteter.

2.3.1 Dualismen, kropp och själ

Dualismen har sitt tankesätt genom olika motsättningar till exempel gott/ont, norr/söder och kropp/själ, där det är motsättningen kropp/själ som är intressant för ämnet Idrott och hälsa. Människans själ lånar tid i en kropp som den sedan lämnar när människan dör. Själen är i detta tänkande odödlig. Platon ansåg att själen som är det samma som tänkandet står över det kroppsliga, fysiska som inte är tänkande (Thielst 1982 i Swartling Widerström 2005).

Descartes ansåg att kropp och själ var två skilda ting och de kunde existera utan varandra. Själen är det som tänker och den kan då enligt Descartes inte var samma sak som kroppen utan det är själen som är "jag". Descartes anser också att kroppen är en del av naturen som människan äger och därför kan människor också existera utan den. Skillnaden mellan kropp och själ som Descartes gör är att själen är medvetandet som är kunskapsrik och kroppen är ett objekt som finns bland andra objekt i naturen. Om dualistiskt tänkande följs så är det så att det är tanken som kontrollerar de rörelser som kroppen gör (Swartling Widerström 2005).

I ämnet Idrott och hälsa sett med dualismens ögon så är det kroppens förmåga att göra rörelser och prestera som är viktigt. Det kan gälla mätbara resultat som till exempel längdhopp och diskus och hur närvaron på lektionerna ser ut. Hur eleverna klarar vissa idrotter med riktig teknik och hur många fysiska aktiviteter de klarar av är också viktigt inom ämnet. Med dualismens tänkande blir teoretisk kunskap själens område medan färdigheter hamnar inom ramarna hos kroppen. Skolan gör en indelning i teoretiska och praktisk/estetiska ämnen och där finns då ämnet Idrott och hälsa som ett färdighetsämne och inte som ett kunskapsämne (Kirk 1999 i Swartling Widerström 2005).

2.4 Syftet med ämnet Idrott och Hälsa

Enligt Larsson & Meckbach (2007) så ska alla elever utvecklas fysiskt, psykiskt och socialt på ämnet Idrott och hälsas lektioner oavsett sina förutsättningar. De menar även att alla elever ska få med sig erfarenheter och upplevelser från lektionerna oavsett deras bakgrund och förutsättningar. Eleverna ska dessutom utvecklas från sin egen nivå och skaffa sig en förståelse för hur livsstil påverkar hälsan. Skolverkets kursplan för ämnet Idrott och hälsa påpekar att eleverna ska förstå hur fysisk aktivitet förhåller sig till den egna hälsan (Skolverket 2000). Detta förutsätter enligt Larsson & Meckbach (2007) att läraren har förmågan att bedöma elevers nivå och kan skapa ett klimat lämpligt för alla och deras

respektive nivå. Det är också viktigt att eleverna under lektionerna får känslan att de deltar på egna villkor och inte behöver mäta sig med andra i klassen (Larsson & Meckbach 2007).

Annerstedt (1990) menar att eleverna kan genom ämnet Idrott och hälsa få en bra personlig utveckling som inte bara kan användas inom idrotten och dess lektioner utan även utanför i samhället. Genom att eleverna får en bra syn på begreppet idrott kan de motiveras och få en bra personlig utveckling som gagnar dem i livet. Idrotten blir med detta resonemang en viktig faktor i barns och ungdomars uppfostran (Annerstedt 1990). Ericsson (2005) skriver att bra motoriska färdigheter stärker också barn och ungdomars självkänsla och gör att de mår bättre i skolan som i sin tur har inflytande på deras inläring i andra ämnen. I riktlinjerna för bedömningen i Skolverkets (2000) kursplan för ämnet Idrott och hälsa är en punkt att bedöma bredden av fysiska aktiviteter och om eleverna kan göra sammansatta rörelsemönster med kroppen på det sätt som det är avsett att göras. Ericsson (2005) skriver vidare att en bra och individuellt planerad motorisk träning kan ge elever bättre förutsättningar för hur de ser sig själva och utvecklas i skolan. Flera forskningar inom området ger resultatet att ökad motorisk förmåga ökar elevernas chanser av inläring i andra ämnen. Det är elevernas välbefinnande som blir bättre och det gör att de mår bättre i skolan och kan inta informationen bättre i de andra ämnena också. Genom att barn är fysiskt aktiva så ökar intresset vilket gör att motivationen för att lära sig stiger. Den motoriska träningen är viktigt för barn men det är inte säkert att det hjälper barn med andra eventuella problem i skolan. Om barn använder kroppen när de lär blir inläringen från både synen och hörseln förstärkt (Ericsson 2005).

Det är av stor betydelse att ledare försöker se varje elev som en individ och kunna förstå hur barns och ungdomars utveckling ser ut. Känslomässigt stabila ungdomar som har fått bekräftat från sina ledare att deras personlighet är accepterad, har större chans att lyckas utvecklas både på idrottsarenan och som person. När rörelseinläring med eleverna ska gå vidare så är det viktigt att det tas hänsyn till deras individuella koordinationsmässiga utvecklingsnivå (Annerstedt & Gjerset 1997).

Annerstedt och Gjerset (1997) skriver att i puberteten får ungdomar en tillväxtpurt som gör att koordinationsförmågan blir sämre och de har då inte lika lätt för att lära sig nya rörelser. Anledningen till detta är att kroppen ändras, ben och armar blir längre och de går upp i vikt. När tillväxtpurten är över så blir det lättare att lära sig nya rörelser igen, då eleverna har vant sig vid en större kropp. Tillväxtpurten kommer vid olika tid för olika elever. Det kan skilja

upp till sex år mellan en flicka och en pojke trots att de går i samma klass och är lika gamla. Inom samma kön så beräknas det att det kan skilja upp till fyra år. När eleverna är inne i sin tillväxtpurt så har de lättare för att träna in kondition, styrka och rörlighet i förhållande till övningar som kräver koordination. Koordinationsövningarna bör göras mindre komplicerade och gärna med inslag av övningar som de redan har klarat av innan (Annerstedt & Gjerset, 1997).

2.5 Kunskaper i ämnet Idrott och hälsa

Annerstedt (2002), och Swartling Widerström (2005) poängterar att det i skolan talas om fyra olika kunskapsformer, nämligen fakta, färdigheter, förståelse och förtrogenhet. Swartling Widerström (2005) menar att om de fyra elementen kopplas ihop kan en helhet uppnås och bli användbar. I en uppdelning mellan de fyra kunskapsformerna anses fakta och förståelse vara teoretiska kunskaper medan färdigheter och förtroende är praktiska (Swartling Widerström 2005). I ämnet Idrott och hälsa står färdigheter i fokus, men övriga former finns också med inom ämnets ramar Annerstedt (2002). Enligt Skolverket (2000) ger de mål och kunskapsrelaterade betygssystemen som finns i skolan idag bättre information om elevers kunskapsutveckling och kunskapsprofil. Elevers kunskaper bedöms i relation till specifika kunskapskvaliteter i form av kriterier och mål. Kursplanernas mål för ämnet anger vilka speciella kunskaper som elever skall utveckla inom just det ämnet. Betygskriterierna ska beskriva och precisera de olika kunskapskvaliteter som gäller för varje betyg Skolverket (2000). Precis som skolverket skriver så menar Annerstedt (2002) att betygskriterier beskriver och preciserar vilka kunskaper som gäller för de olika betygsnivåerna.

2.5.1 Faktakunskap

Fakta enligt Swartling Widerström (2005) är rent minne som vi har och kan komma ihåg. Naturligtvis kan den tidigare inlärd kunskapen som vi har också glömmas bort. Hon skriver vidare i sin analys av Lpo -94 att eleverna först ska lära sig färdighet och därefter ska eleverna lära sig att reflektera och lära sig kunskaper rent teoretiskt. I Skolverkets betygskriterier i ämnet Idrott och hälsa finns det ingenting om G nivån. För VG och MVG finns det sammanlagt nio betygskriterier, men i uppnåendemålet finns ingenting om faktakunskaper. Skolverket (2000) skriver att i ämnet Idrott och hälsa finns endast ett uppnåendemål angående faktakunskaper för de elever som går ut nionde skolåret. Detta uppnåendemål är att eleven ska ha kunskaper om första hjälpen vid livräddning.

2.5.2 Förståelsekunskap

Förståelsekunskapen är en tillämpning av faktakunskapen i uppkommande situationer, när vi har förstått fakta och kan använda den vid olika tillfällen uppkommer förståelsekunskapen (Swarthling Widerström 2005). I Skolverkets betygskriterier står det tre punkter i betyget VG, bland annat att eleven själv ska komma med förslag och göra fysiska aktiviteter som är bra för ens hälsa och motion. Eleven skall i de fysiska aktiviteterna även se framåt och se vad för slags risker aktiviteten kan föra med sig och ta bort eventuella farliga moment. För betyget MVG är en punkt av fyra förståelsekunskaper. Skolverket (2000) menar att eleverna ska, för att uppnå MVG, göra en bedömning av vad idrotts- och friluftaktiviteter har för betydelse, med deras inlärd kunskaper om livsstil, livsmiljö och hälsa. Vad det gäller uppnåendemål i ämnet Idrott och hälsa finns det tre punkter om förståelse och dessa är att eleverna skall ha tagit till sig vanliga rörelseaktiviteter och hur de genomförs utan risker. De ska också kunna lägga upp och göra aktiviteter för sin egen motions skull. De ska kunna tillämpa sina kunskaper i ergonomi i vardagen (Skolverket 2000).

2.5.3 Färdighetskunskap

Färdighetskunskap är enligt Swarthling Widerström (2005) den praktiska sidan av förståelsekunskap. Den praktiska kunskapen har tidigare setts som en tillämpning av den teoretiska kunskapen men så är inte fallet nu. Enligt läroplanskommittén ska den praktiska kunskapen ses som en egen del av kunskap och inte en tillämpning av den teoretiska. Färdighetskunskap är ett motoriskt beteende och kan göras och visas upp utan att använda ord och den utvecklas genom fysisk aktivitet (Swarthling Widerström 2005). I betygskriterierna för ämnet Idrott och hälsa från Skolverket (2000) så finns det två färdighetskrav för betyget MVG. Dessa är att eleven ska kunna möta de krav som olika aktiviteter ställer angående till exempel balans, precision och tempo och de ska även sammanställa och genomföra ett dugligt motionsprogram. Prestationsförmågan i idrott enligt Annerstedt och Gjerset (1997) är beroende på individen och hos eleven finns det många direkta och indirekta faktorer. Varje elev har med sig färdigheter och kunskaper som han/hon inte delar med de andra eleverna. Några av faktorerna på hur väl eleverna presterar är anlag från föräldrarna och hur länge de har tränat på vissa saker. Det vill säga att, om elevens föräldrar idrottat mycket i sina liv kan barnen ärva deras anlag för att ta till sig övningar och idrotta i allmänhet. De elever som idrottar på fritiden har tränat vissa moment och ligger före de andra eleverna i färdighet. Det syns tydligt att träning ger färdighet, när elever som kommer från några år i föreningslivet och

behärskar vissa motoriska rörelser, jämfört med de elever som aldrig utfört rörelserna innan (Annerstedt 1997).

Elever får lära sig motorik och teknik i ämnet Idrott och hälsa så att de kan prestera i någon form. För att eleverna ska tycka att idrott är roligt krävs det en viss del teknik och motoriska färdigheter (Larsson 2007). Ett av de två kriterierna för VG enligt Skolverkets betygsriterier är att eleverna ska använda sig av ett avsett rörelsemönster när de är med i de fysiska aktiviteterna Skolverket (2000). Lärarna enligt Larsson (2007) får inte bara se på hälsoperspektivet när de har sina lektioner, utan de måste också se till elevernas motoriska utveckling genom färdighetsträning. För att eleverna skall tycka att idrott är roligt måste de känna att de kan klara av och lyckas med olika moment. Vid betygsättning är det oftast så att det är de fysiska kvaliteterna som har störst inflytande vid en bedömning och inte så stor del av elevernas kunskap i ämnet (Larsson, 2007). Två av uppnåendemålen enligt Skolverket (2000) i slutet av årskurs nio, innebär att ha färdigheter vid nödsituationer i och vid vatten samt att kunna orientera sig i okänd mark med tillgång till vissa hjälpmedel. Eleverna ska också kunna delta i olika aktiviteter med passande rörelser (Skolverket 2000).

2.5.4. Förtrogenhetskunskap

Förtrogenhetskunskap arbetas fram genom att vara delaktig i praktiska situationer, där det gäller att handla med omdöme när det till exempel gäller att fortsätta med en övning eller bryta den (Swartling Widerström 2005). Det som står om förtrogenhet i Skolverkets betygsriterier och uppnåendemål är inte mycket. Det står ingenting om förtrogenhet i uppnåendemålen efter årskurs nio, men en sak finns med i betygsriterierna på MVG nivå. Det står att: ”Eleven organiserar motions-, idrotts- eller friluftaktiviteter tillsammans med andra med hänsyn till olika deltagares behov.” Det vill säga att eleverna ska kunna ta hänsyn till alla elevers nivå av olika kunskaper och göra en friluftaktivitet så att alla kan vara med (Skolverket 2000).

2.6 Bedömning i ämnet Idrott och hälsa

Kapitlet inleds med ett citat från Skolverkets (2000) kursplan för ämnet Idrott och hälsa för att visa en del av bedömningen i ämnet. Det de tar upp som viktig bedömningsgrund är elevers egen hälsa och deras förståelse för hur den påverkas av olika faktorer.

Bedömning i ämnet idrott och hälsa avser att elevens kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur eleven bland annat genom regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan bibehålla och förbättra sin fysiska och psykiska hälsa. Det innebär att elevens kunskap om vilka faktorer som påverkar den egna hälsan är en viktig bedömningsgrund (Skolverket 2000).

Skolverket (2000) skriver vidare att bedömning i ämnet Idrott och hälsa grundar sig på hur eleven klarar av att hantera sin egen kropp i sammansatta och komplexa rörelser på ett funktionellt sätt. Det finns även bedömning på hur elevens förmåga är att utföra rörelser med kontroll och precision i samband med rytm, känslor och stämningar. Enligt Skolverket (2000) bedöms även elevens förmåga att reflektera över den fysiska aktivitetens betydelse för sin egen och samhällets livsstil och hälsa.

Människor gör enligt Annerstedt (2002) kontinuerligt bedömningar av sin omgivning som en del i vardagen och verksamheten. Det är inte märkvärdigt att lärare ständigt i sin undervisning gör bedömningar av sina elever och deras utveckling och prestationer. När en bedömning görs innebär det att uttryck värderas i relation till någon eller någonting. Annerstedt (2002) menar att i undervisningssituationer görs bedömningar av hur bra något utförs och detta gör sig gällande i kommande betygsättning. Betygsättning bör vara en integrerad del av hela undervisningsprocessen.

Genom ett målrelaterat system för bedömning av elever menas att deras färdigheter, kunskaper, förmågor och kvalitéer som läraren vill att eleven ska utveckla eller ta till sig i kursen identifieras och specificeras i förväg. Alla uppnåendemål ska urskiljas i form av eftertraktade kunskaper och beteende. Bedömningar som en lärare ska göra beror på ett antal olika kännetecken på elevens kvaliteter i deras kunnande. Att göra individuella bedömningar av elevens kunskapsutveckling tillhör en lärares professionella kompetens. Läraren har som ansvar att kunna avgöra de kunskaper och kvaliteter som eleven uppvisar, men om inget visas upp är det svårt för läraren att ge en bedömning på elevens kunskapsutveckling. Inom ämnet idrott och hälsa visas till stor del elevernas kunskap i form av en handling, men det går att göra på andra sätt också, som verbalt och skriftligt (Annerstedt 2002). I uppnåendemålen för ämnet Idrott och hälsa står det att elever som går ut årskurs nio ska antingen kunna tillämpa, delta, utföra, hantera eller genomföra vissa aktiviteter i fem av de sju målen. I de

återstående två uppnåendemålen för årskurs nio ska eleverna ha kunskap och där krävs det inte någon fysisk aktivitet (Skolverket 2000).

Idag är det uppenbart att alla de olika aspekter som krävs för att göra en rättvis bedömning inte finns med inom ramarna för ett skriftligt prov. Dagens lärare behöver ett stort antal bedömningsmodeller med sig för att kunna göra rättvisa bedömningar på sina elever. Detta är inte enbart för att olika aspekter av lärande lärs in på olika sätt utan även för att elever fungerar olika i bedömningssituationerna. Det kan finnas elever som presterar på topp vid de utsatta provtillfällena, medan det finns andra elever som bara blir oroliga av formella prov och kommer mer till sin rätt om de blir bedömda på andra sätt. Bedömning har en form av styrande effekt på eleverna. Genom att räkna in och utesluta delar i bedömningen sänder läraren olika signaler till sina elever om vad som är viktigt att kunna och vad som är mindre viktigt eftersom det kanske ändå inte bedöms (Tholin i Petterson 2007).

2.6.1 Summativ och formativ bedömning

Det finns två former av bedömning, summativ och formativ. Summativ bedömning är en sammanfattad bedömning som sker i slutskedet för att summera och ge resultatet (Tholin i Petterson 2007). Korp (2003) säger att summativ bedömning är kopplat till betygsättning av elevens prestationer. Det grundläggande syftet är att generera en så trovärdig bild som möjligt av elevens kvalitativa och kvantitativa lärande. Lärandet skall ställas i förhållande till kunskapsmålen och därefter hänföras i form av betyg.

Den formativa bedömningen sker kontinuerligt under arbetets gång där det ges möjligheter till en förbättring om så krävs (Tholin i Petterson 2007). Syftet enligt Korp (2003) med en formativ bedömning när det gäller enskilda elever, är att påverka deras beteende mot de uppsatta målen samt att korrigera eventuella fel. Formativ bedömning är den bedömning som hjälper eleven att utvecklas och lära sig nya saker. Den bygger ofta på att aldrig ge upp förrän kunskapen och färdigheten som lektionen syftar till är nådd. Det är processen fram till målet som står i fokus vid den formativa bedömningen

2.7 Betygsättning i ämnet Idrott och hälsa

År 1994 infördes de nya kunskaps- och målrelaterade betygssystemet. Med beslutet kom det att utvecklingssamtal skulle bli en viktig del för att informera föräldrar och elever om skolgången och att betyg skulle sättas från årskurs 8 enligt skalan G, VG och MVG.

Slutbetygen som eleverna fick skulle vara nationellt jämförbara. Detta gick att genomföra eftersom betygen sattes utifrån stöd från kursplanernas definition och centralt fastställda betygs-kriterier. Elever som inte uppnått betyget G fick inget betyg i ämnet men har rätt till ett skriftligt omdöme (Davidsson med flera 2000). Betygskriterierna definierar även enligt Annerstedt (2002) vilka kvalitéer som krävs i måluppfyllelse för att nå de olika betygen. Kriterierna och målen måste läsas och tolkas i relation till ämnets mål och kunskapskrav. Annerstedt (2002) menar att målen anger vad eleven ska kunna och kriterierna används för att bedöma elevens olika kvalitéer.

Larsson och Meckbach (2007) anser att betyg fungerar som ett värde på hur mycket kunskap eleverna har fått och hur mycket eleverna har lärt sig. I dagens skolsystem finns betyget som en avgörande faktor för vidare studier. När det gäller ansökningar till vidareutbildning är det betygen från föregående studier som är avgörande om studenter kommer in på sökt utbildning eller inte. I det fallet kan då betyg verka som en morot för eleverna som studerar och vill söka in till viss utbildning. För elever som inte är duktiga i skolan kan betyg dock kännas nedtryckande. Å andra sidan kan det vara ett hjälpmedel för skolan som då kan sätta in den hjälp som eleverna behöver för att kunna ta till sig kunskaperna. Det är också ett hjälpmedel för läraren och skolan som kan utvärdera hur bra undervisningen är och vad eleverna kan rent kunskapsmässigt. Larsson och Meckbach definierar fyra olika skäl till varför vi ska ha betyg på eleverna i skolan.

- *Deras funktion som urvalsinstrument*
 - *Som information om hur eleverna ligger till*
 - *Som utvärdering och kontroll av vad som sker i undervisningen*
 - *Som motivationsskapare*
- (Larsson och Meckbach, 2007, s.218).

Annerstedt (1995) påpekar att idrottsläraren ska bedöma om eleven nått upp till den nivån som satts upp för betyget godkänd eller om det finns kunskaper som sträcker sig till högre betyg. Inom ämnet Idrott och hälsa är det inte enbart färdigheter som ska bedömas utan även teoretiska kunskaper, genomförande och insats i relation till sina fysiska resurser. Då en idrottslärare har stort antal elever är det svårt att göra en rättvis bedömning. Annerstedt (1995) menar att det finns metoder för läraren att göra som kan underlätta vid bedömning och betygsättning. Han anser att kontinuerliga anteckningar av resultat och bedömningar samt sätta tillfälliga betyg utifrån var eleven befinner sig kan underlätta. Om läraren är osäker på vilket

betyg en eller flera elever ska få har läraren möjlighet att observera dessa elever lite extra under kommande lektioner.

Enligt Annerstedt (1995) ska betyg sättas oavsett vilka svårigheter det innebär att göra det. Att sätta betyg i ämnet idrott och hälsa är väldigt omdiskuterat mycket på grund av att det är väldigt svårt att göra rättvisa bedömningar. Många påstår att betyg i ämnet Idrott och hälsa ska tas bort, eftersom betyg sätt utifrån elevens färdigheter. Elever har olika förutsättningar vilket gör att betygsättningen är orättvis. Eftersom de centrala direktiven om hur betyg ska sättas inte finns tillgängligt, är det desto viktigare för lärarna att ta upp frågan och diskutera det tillsammans med sina kollegor. Därefter kan de tillsammans komma fram till övergripande kriterier som underlättar för betygsättning (Annerstedt 1995).

Enligt Skolverkets (2004) utvärdering av grundskolan 2003 får de elever som är aktiva inom föreningslivet på fritiden ett av de två högre betygen. En elev av fyra anser att de har fått ett felaktigt betyg i ämnet. Vissa elever har fått VG eller MVG trots att de inte når upp till betyget G i vissa moment. Det anmärkningsvärda är att några av dem inte kan hantera karta och kompass i skogen. Några av de elever som har fått de högre betygen kan inte simma (Swartling 2005).

3. Metod

Vi har lagt upp metodkapitlet i olika delar. Vi berättar för läsaren vilken metod som valts och varför denna metod passar bäst för undersökningen. Även vilka informanter som valts ut och varför vi riktar oss till dem. I metodkapitlet berättar vi även hur genomförandet av undersökningen gått till.

3.1 Val av metod

Undersökningen skedde genom en kvalitativ intervjustudie, där fyra lärare som undervisar i ämnet Idrott och hälsa på högstadiet blev intervjuade. Vårt val av semistrukturerad intervju grundade sig på vårt syfte som var att få djupgående information om hur lärare i Idrott och hälsa resonerar kring bedömning för betygssättning. Vi anser att vi inte hade fått lika djupgående information om vi hade valt en strukturerad intervju eller enkätundersökning. Vi anser att genom intervjuer kan intervjupersonerna ge fakta, åsikter, värderingar och erfarenheter kring ämnet som förhoppningsvis kan svara på studiens problemformulering. Kvaales (1997) påpekar att resultaten tolkas istället för att mätas i en kvalitativ intervjustudie. Vi valde att använda oss av denna metod för att kunna analysera och undersöka intervjuvaren på djupet.

3.2 Intervju

Datainsamlingen skedde genom semistrukturerade intervjuer vilket innebar att vi hade en färdig lista med frågor som behandlade, men att intervjupersonerna ändå hade en viss flexibilitet och att vi hade möjlighet att ställa följdfrågor. I en semistrukturerad intervju låts den intervjuade komma med egna idéer och tala mer utförligt om ämnet om den så önskar. Svaren är öppna och betoningen ligger på den intervjuade som utvecklar sina synpunkter (Denscombe 2000).

Intervjuerna skedde enligt vad Denscombe (2000) menar som individuella personliga intervjuer. Fördelar med detta var att uppfattningar och synpunkter kom från den intervjuade, vilket gjorde det enklare för oss skribenter att lokalisera fakta och att kontrollera intervjun och ledsaga den intervjuade genom hela intervjun.

Bryman (2002) menar att i en kvalitativ intervjustudie är intresset riktat mot respondentens ståndpunkter. Kvalitativa intervjuer tenderar att vara följsamma och flexibla i den riktning som respondenten går i.

3.3 Val av informanter

Informanterna bestod av fyra behöriga lärare i ämnet Idrott och hälsa som jobbar på högstadiet. Först kontaktades de lärare som vi skribenter kände till sen tidigare praktikplatser. Efter det kontaktades lärare som vi visste undervisar i ämnet Idrott och hälsa på andra skolor. Enligt Denscombe (2000) finns det tendenser till att medvetet välja människor som tros ha mycket att bidra med till undersökningen beroende på deras inblick och position kring ämnet som undersöks.

3.4 Bortfall

Vi var medvetna om att bedömning och betygsättning kan vara ett känsligt ämne att prata kring för lärare och räknade med att det fanns de lärare som inte vill delta i intervjun trots anonymitet. Av de lärare som kontaktades var det endast en som inte ville delta i studien och två som gärna hade ställt upp om de hade haft tid.

3.5 Etiska övervägande

Vetenskapsrådet (2007) menar att personers identitet ska skyddas i uppsatsen. Det är därför viktigt att varken skolor eller lärares namn blir synliga i uppsatsen. Vi valde att namnge lärarna med benämningen lärare A, B, C och D för att göra intervjupersonerna helt anonyma.

3.6 Genomförande

Undersökningarna ägde rum under två veckors tid på fyra olika skolor i Skånelän. Intervjupersonerna som deltog var fyra lärare som undervisar i ämnet Idrott och hälsa på högstadiet. Vi besökte tre av lärarna på deras arbetsplatser och en lärare besöktes i hemmet. Genomförandet av intervjuerna skedde när lärarna hade en ledig stund. Under intervjuerna valde vi att endast en skulle sköta intervjun medan den andra satt med och förde anteckningar. Vi valde även att spela in hela intervjun på band för att sen jobba vidare med resultatet på djupet. Denscombe (2000) menar att den som vill fånga information och komma ihåg diskussionen under intervjun inte kan förlita sig på minnet. Vid en ljudupptagning lämnas permanenta och fullständiga dokumentationer från intervjun. Ljudupptagningar är enligt Denscombe (2000) den vanligaste metoden för att fånga intervjumaterial.

3.7 Bearbetning av material

När intervjuerna genomförts transkriberade vi samtliga intervjuer. Svaren sammanställdes under huvudrubriker för att ge oss en bra överblick av all information vid skrivandet av resultatdelen. Resultatdelen kopplades till syfte och problemformuleringar för att ge läsaren en klar röd tråd genom arbetet. Resultaten ställdes sedan mot våra egna åsikter och forskningsbakgrunden i den avslutande diskussionsdelen.

4 Resultat

Resultatredovisningen kopplades till uppsatsens syfte och problemformulering. Vi valde att dela upp svaren under olika rubriker för att ge läsaren bättre översikt på vilka resonemang som förts gällande bedömning av fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet i ämnet Idrott och hälsa. Resultaten visade även på lärarnas resonemang kring formativ och summativ bedömning i ämnet Idrott och hälsa. Lärarna som deltog i intervjustudien är alla behöriga lärare i ämnet Idrott och hälsa och har varit anställda olika lång tid. Lärare A och B har varit anställda i mindre än 5 år medan lärare C har varit anställd mer än 26 år och lärare D mellan 6-15 år.

4.1 Lärarnas resonemang kring fakta i ämnet Idrott och hälsa

Under intervjuerna fick vi olika svar från de utvalda lärarna. Lärare B påpekade att det fanns inslag av teoretiska uppgifter i undervisningen men att det inte förekommer några prov för eleverna. Både lärare A och lärare C hade väldigt lite teori under sina lektioner och hänvisade till att det tog för mycket tid från den fysiska delen av ämnet. Lärare C sa: ”- för när vi ser våra ungdomar så vet vi att dom måste röra på sig”. Lärare C betraktade ämnet Idrott och hälsa som ett praktiskt och estetiskt ämne och menade på att de ska gynna elever som är praktiska. Lärare C påpekade dock att det fanns med i bakhuvudet vilka elever som var aktiva och hängde med då de hade teoretiska genomgångar vilket kunde vara positivt för eleven, men att i det stora hela så betygsatte inte lärare C den teoretiska biten. Lärare C berättade vidare ”- min tanke är att man inte ska kunna rädda betyget på sina teoretiska kunskaper i Idrott och egentligen vore förlåt uttrycket nästan en sopa”. Lärare A tog in teori när de var lämpat, när de skulle göra saker under lektionerna kunde lärare A avbryta och lägga in teori i de praktiska momenten. Lärare D påpekade att all teori om kost och hälsa kördes ihop med hemkunskapen på aktuell skola, vilket fungerade jättebra. Lärare D menade att idrottslektionerna skulle vara så aktiva som möjligt och att teorin kördes på hemkunskapen istället. På hemkunskapen genomfördes skriftliga prov om kost som lärare D tog del av vid bedömning

Resultaten från intervjustudien med de fyra utvalda lärarna i ämnet Idrott och hälsa visade på att det förs olika resonemang kring bedömning för betygsättning av sina elever. Två av de fyra lärarna påpekade att de hade väldigt lite inslag av fakta i sin undervisning. En annan av lärarna poängterade att det fanns teoretiska uppgifter som utgångspunkt till viss del i

undervisningen. Den fjärde läraren påpekade att all teori och fakta gällande kost och hälsa gjordes på hemkunskapen

4.2 Lärarnas resonemang kring förståelse i ämnet Idrott och hälsa

Lärare A poängterade att eleverna visade sin förståelse genom att de hängde med under lektionerna och vara aktiva då de stannade upp och pratade om de teoretiska delarna som de gjorde för tillfället. Lärare A berättade att om de till exempel jobbade med pulsen så kunde de stanna upp och prata kring just pulsen och då syntes det om eleverna hade förståelse eller inte. Lärare B påpekade att elevernas reflektioner kring teoriuppgifterna som läraren ibland hade med sina elever gav en bild av deras förståelse kring ämnet Idrott och hälsa. Lärare B hade som mål att få eleverna till att se sin egen vardagsbild och reflektera kring den. Genom att kunna reflektera om sin egen hälsa, motion, matvanor och sömnvanor menade lärare B att eleverna visade prov på förståelse för ämnet Idrott och hälsa. Lärare C påpekade att förståelse inte betygsattes om eleven inte kunde påvisa detta praktiskt. Lärare C menade att en elev som visste om att det inte var bra att röka men ändå gjorde det, hade en förståelse utan nytta. Då ansågs lärare C att en betygsättning i förståelse inte kunde ske eftersom eleven inte praktiskt kunde visa sin förståelse. ”- Om du vet vad du ska göra men skiter i det, då är den kunskapen inte något värt.” Lärare D gjorde ibland stickprov under en vecka där eleverna får med sig ett papper hem som de skulle fylla i. De skulle fylla i vad de åt under de olika måltiderna och eventuell fysisk aktivitet som de hade haft under veckan. Eleverna skulle sedan lämna in lappen till lärare D efter en vecka, och då fick läraren svar på om de hade tagit till sig av kunskaperna, vilket sen låg till grund för bedömning i förståelse för ämnet Idrott och hälsa.

De intervjuade lärarnas resonemang vad det gällde förståelse i ämnet Idrott och hälsa var delad. En lärare påpekade att elevernas förståelse visade de genom att vara aktiva och delaktiga i de diskussioner som fördes då de stannade upp under lektionerna och pratar kring vad de gjorde och varför. En annan lärare menade att eleverna visade sin förståelse då de förde reflektioner kring de teoretiska uppgifterna som gjordes. En tredje lärare ansåg att eleverna måste kunna visa sin förståelse praktiskt annars är hade de inte en riktig förståelse, den fjärde läraren använde sig av stickprov ibland då eleverna fick uppgifter att göra under en vecka som sen skulle lämnas in.

4.3 Lärarnas resonemang kring färdigheter i ämnet Idrott och hälsa

Lärarna i intervjustudien medgav att de hade krav på färdigheter. Dock var de väldigt olika hos de olika lärarna. Alla lärarna framhävde att de hade krav på att eleverna skulle uppfylla målen för simkunnighet och orientering. Lärare C hade inga krav på livräddning beroende på tidsbrist och dåliga resurser för att kunna tillämpa dem fullt ut. Lärare A framhöll att de viktigaste ändå var att eleverna är simkunniga och att de hade provat på livräddning. Lärare B menade att det även fanns krav på andra färdigheter, för att klara av ett visst rörelsemönster så krävs vissa färdigheter. Lärare B berättade mer utförligt att det inte var själva resultatet i sig som betygsattes utan vägen till ett resultat eftersom det var där de syntes vilka färdigheter som eleven har. Lärare B ansåg även att det var viktigt att eleverna kunde ta till sig instruktioner och utföra en rörelse på bästa förmåga utifrån sina egna förutsättningar. För läraren var det viktigt att anpassa sig till gruppens färdigheter, ”- jag ska ju liksom hjälpa gruppen att förstå vad det handlar om och hur man gör” Lärare D anser att de krav som skolverket har är de som gäller, eftersom då är det samma krav som gäller för alla elever.

Att resonera kring elevers utveckling och färdigheter var alla lärare eniga om det var väldigt svårt. Lärare A menade att en elev som gjort en ”*enorm klättring*” i sin utveckling hade gjort de bra, men kan ju ändå inte få ett högre betyg för den sakens skull. Men att läraren kunde påpeka för eleven att fortsätta sin positiva utveckling så kanske det gav utdelning på gymnasiet. Lärare C var av samma åsikt och kunde inte ge ett högre betyg för att eleven gjort en bra utveckling men ändå inte nått upp till målen utan påpekade: ”- då är det en dunk i ryggen, det här har du gjort jättebra”. Lärare C ansåg att med de betygssystem som finns idag, som är målstyrda var det svårt att avgöra vem som var värd vilket betyg, är den elev som börjat svagt och avslutar starkt och den elev som varit stark rakt igenom värda samma betyg? Hur det än är så påpekade lärare C att det i slutändan ändå var läraren som undervisade som avgjorde betyget och vilken nivå som eleven hade uppnått. Lärare B menade att rätt nivå är olika för olika elever och genom att göra en bedömning om elevens utveckling från början till slutet av terminen så blir förhoppningsvis betyget det mest rättvisa. Lärare D ansågs att den personliga utvecklingen där självkänslan stärktes var den som egentligen var värd något och är den som borde bli betygsatt. Men eftersom personligheten inte alls har med uppnående målen för ämnet Idrott och hälsa att göra eller hur duktig eleven är, så blir inte eleven bedömd för personlig utveckling.

Ledaregenskaper hos eleverna såg samtliga intervjuade lärare som en viktig del för att uppnå de högre betygen. Lärare A poängterade att de elever som ville uppnå MVG skulle planera och genomföra egna aktiviteter. Lärare A påpekade även att eleven skulle ta en aktivitet som de inte kände sig hemma i för att nå MVG och för att imponera. Lärare B hade som mål att alla elever skulle vilja hålla i egna aktiviteter, alltifrån en liten uppvärmning till en hel lektion. För de elever som ville nå högre betyg ville lärare B bestämma vad de skulle göra för att ge eleven en utmaning. Lärare B ansåg att eleven måste ”- förvalta sina kunskaper i praktiken”. Lärare C hade som krav att elever som vill uppnå MVG skulle ha antingen egen lektion eller två och två där de ansvarar för halva lektionen var. Lärare C påpekade även att alla elever skulle hålla i en uppvärmning. Lärare D berättade att även eleverna på dennes skola skulle leda egna pass, men att det var frivilligt. Endast de elever som strävade mot de högre betygen måste leda egna lektioner. Lärare A och lärare B berättade att de även lade stor vikt vid hur eleverna betedde sig i övrigt i gruppen. De menade att en elev påvisade ledaregenskaper genom att peppa andra, uppträda vettigt och föregå med gott exempel, men även genom att tillämpa sina kunskaper och praktiskt kunna visa och hjälpa sina kamrater. Ledaregenskaper är färdigheter som eleverna blir bedömda på av samtliga lärare.

Kraven på färdigheter i ämnet Idrott och hälsa fanns hos samtliga lärare, alla framhävde att de hade krav simning och orientering. Andra resonemang som fördes var att en lärare påpekade att denne hade krav på andra färdigheter också, men att det inte var resultatet i sig som bedömdes utan vägen fram till resultatet. En av lärarna poängterar i intervjun att de endast gick efter skolverkets krav, eftersom de kraven gällde för alla elever. Lärarna i intervjustudien var överens om att ledaregenskaper hos eleverna var en viktig del om de ville uppnå de högre betygen.

4.4 Lärarnas resonemang kring förtrogenhet i ämnet Idrott och hälsa

Lärarna i intervjustudien hade delade meningar angående om elevernas fritidsaktiviteter påverkade deras bedömning och betygsättning. Lärare B poängterade att elevernas fritidsaktiviteter inte påverkade deras betyg på något sätt. Lärare B menade att det var de som presterades under lektionerna som bedömdes och för att få ett visst betyg så måste eleven uppnå de kriterierna som är uppsatta. Lärare A var av samma mening som lärare B men påpekade att det ofta märktes på de elever som höll igång på fritiden att de orkade fullfölja

lektionerna utan problem. Lärare C var av annan åsikt och skulle mycket väl kunna ta hänsyn till elevers fritidsaktiviteter i betyget om det stod och vägde. Lärare C ansåg att en elev som tränade en udda sport som inte kunde utföras på skoltid och om eleven var mycket duktig i sin sport skulle det kunna hjälpa till att få ett högre betyg. Lärare D poängterade att elevers fritidsaktiviteter absolut kunde tas in i en bedömning, då framförallt ledarskap. ”- min dotter går på simskola där en elev som jag har är ledare, snacka om att man får de det ledarskapet och den utvecklingen som hon för det är ju enormt bra både för henne och mig”. Lärare D poängterade att de försökte följa sina elevers fritidsintressen i mån av tid och påstod att de hann med ca fem procent av eleverna.

Resonemangen om förtrogenhet och elevernas fritidsaktiviteter gav väldigt delade svar från de fyra lärarna. En lärare påpekade att elevernas fritidsaktiviteter absolut skulle bedömas om det gick. Elever som gjorde bra prestationer på fritiden då läraren var på plats och såg dessa skulle kunna få den insatsen med vid en bedömning till betyget. På liknande sätt resonerade en av de andra lärarna och påpekade att elever som var duktiga i idrotter som inte förekom under lektionerna i ämnet Idrott och hälsa skulle de kunna vara en hjälp till att få ett högre betyg. De andra två lärarna menade att det som gjordes under lektionerna var det som bedömdes och betygsattes, men att de ofta märktes vilka elever som var fysiskt aktiva på fritiden eftersom de orkade fullfölja lektionerna utan problem.

4.5 Lärarnas resonemang kring summativ och formativ bedömning i ämnet Idrott och hälsa

Lärare B menade att var svårt som ny att kastas in i bedömning och betygsättning. Eftersom lärare B inte själv varit med och tolkat skolans lokala kursplan med kollegorna innan, blev det ännu svårare att sätta sig in i dem. Lärare B ansåg att kursplanen för ämnet Idrott och hälsa är allmänt svårtolkad och lurig, men att denne lär sig mer och mer och blir allt säkrare i sin bedömning och betygsättning av eleverna. Lärare A och B sa att det användes både formativ och summativ bedömningar. Den formativa bedömningen gjordes enligt lärare B efter varje lektion, då det skrivs ned några rader om varje elevs prestation och utveckling. Detta görs lärare B för att ha mer kött på benen när det var dags att göra den slutliga och summativa bedömningen i slutet av terminen. Lärare A gjorde sin formativa bedömning för att kunna säga till eleverna att nu har du detta betyget, och för att det skulle ändras till det här betyget måste du göra de här sakerna. Lärare A säger också att när eleverna ser det här så brukar de överensstämna med läraren och så blir det ingen diskussion i slutet av terminen. Lärare B

menade att det är en trygghet att göra formativa bedömningar, och det gav en bra grund att stå på om eleverna skulle komma och kritisera sina betyg. Lärare C påpekade att det blev en mer summativ bedömning än en formativ bedömning av sina elever. Lärare D brukade fråga eleverna under sina samtal i mitten av terminen om var de trodde att de befann sig. Om det inte överensstämde så tog de en diskussion då och framöver brukade de sedan vara överens om var eleven befann sig i ämnet.

Lärare A tog diskussioner för att bestämma de lokala betygskriterierna och vad som skulle finnas med där när denne nyanställdes. Diskussion mellan kollegor om utveckling av betygskriterier är hela tiden fortlöpande på skolan. Lärare A sa att de hela tiden bearbetades. Lärare B hade stora diskussioner med sina kollegor om vad som skulle gälla för simkunskapen. Vissa av kollegorna till lärare B godkänner ibland elever och gav dem betyget G fast de enligt betygskriterier inte skulle vara godkända. Lärare C sa att betygen på ämnet Idrott och hälsa sattes av denne samme. Lärare C hade alla klasser själv utom en klass som delades med en annan lärare på skolan. Det fanns ingen diskussion dem emellan utan lärare C satte betygen utan att fråga den andre läraren. Lärare D ansåg att diskussionen med kollegorna om betygsättning i ämnet Idrott och hälsa gick bra.

Vad det gällde resonemanget om lärarna använde sig av summativ eller formativ bedömning var det endast en som gjorde båda. Den läraren angav att den använde sig av en formativ bedömning efter varje lektion och en summativ bedömning i slutet av läsåret. En av lärarna påpekade att det mest förekom en summativ bedömning av sina elever. Två av lärarna menade att det förekom formativ bedömning i form av samtal med eleverna under terminens gång och en summativ bedömning i slutet av terminen.

5 Diskussion

Genom historien bakåt i tiden uppfattas ämnet Idrott och hälsa som att ha varit svårtolkat och många har ansett att det varit meningslöst. Enligt Cederquist i *Populär Historia* (2002) infördes Linggymnastiken på 1870-talet, vi menar att det var ett stort genombrott. Detta eftersom lektionerna blev mer relevanta och det jobbades mot ett syfte för människans kropp och välmående. Till detta kan dualismen kopplas då Thielst (1982) i Swartling Widerström (2005) påpekar att dualismen har ett tankesätt genom olika motsättningar som kropp och själ. Enligt Swartling Widerström (2005) anser Descartes att kropp och själ är två skilda ting som kan existera utan varandra. Om ett dualistiskt tänkande följs är det tanken som kontrollerar de rörelser kroppen gör. Vi poängterar att de anser att motoriska rörelser är tankestyrt. Vi har som åsikt att själ och kropp hör ihop i sammanhanget med inläring av bland annat motoriska rörelser i ämnet Idrott och hälsa. Swartling Widerström (2005) menar att det är kroppens förmåga att göra rörelser och att prestera i ämnet Idrott och hälsa som poängteras enligt ett dualistiskt tänkande, där själen är det teoretiska området och färdigheterna blir kroppens område. Kirk (1999) i Swartling Widerström (2005) menar att skolan gör en indelning i teoretiska och praktiskt/estetiska ämnen, där hamnar ämnet Idrott och hälsa som ett praktiskt/estetiskt ämne. Vi påpekar att eftersom ämnet heter Idrott och hälsa så skulle det behövas tillsättas timmar för endast teori där hälsa kan tas upp, detta hade gjort ämnet till både teoretiskt och praktiskt/estetiskt. De intervjuade lärarna svarade att allt från att de vill sitta så lite som möjligt med teori till att de bedömer några få teoriuppgifter. Den lärare som ville ha lite teori överlät teorin om kost till hemkunskapen Läraren i ämnet Idrott och hälsa tog sen del av det skriftliga prov som hemkunskapsläraren har med klassen. De två andra lärarna hade få teoritillfällen under de praktiska lektionerna där de kollade hur mycket de kunde.

Lpo-94 förändrade ämnet Idrott och hälsa till vad det är idag, det vill säga en blandning av både idrott och hälsa. Här gjordes det även klart för alla att skolidrott och föreningsidrott var två helt olika idrottsövningar. Annerstedt (2001) menar att ämnets kärna är den fysiska aktiviteten och ett brett ämnesinnehåll med både idrott, hälsa och livsstil. Vi delar Annerstedts mening och påpekar att ämnet idrott och hälsa är väldigt brett och innehåller många olika moment, vilket gör det svårt att hinna med allt. Lärarna i intervjustudien påpekar att de inte har speciellt mycket teori i sin undervisning. Vi menar att detta dels kan bero på de få timmar

som finns till det breda innehåll som ämnet Idrott och hälsa har. En lärare poängterar att lektionerna i ämnet Idrott och hälsa ska vara så aktiva som möjligt.

Vi håller med Ekberg & Erberth (2000) om att ämnet Idrott och hälsa har förändrats i både innehåll och målsättning genom åren. Utifrån den teori som vi har läst kan de medge att ämnet Idrott och hälsa inte var de samma förr i tiden som det är idag. Ämnet idrott och hälsa är ett mer allsidigt ämne med inslag av både idrott och hälsa. Vi menar att det inte är konstigt att lärarna i ämnet Idrott och hälsa har det tufft när det gäller att bedöma sina elever. Framförallt anser vi att det är oroväckande att få höra hur olika lärare i ämnet Idrott och hälsa bedömer och att de bedömer på olika grunder, vilket i slutändan ger eleverna olika förutsättningar. Vi har i intervjustudien gjort tydliga upptäckter på att lärarna bedömer olika beroende på hur länge de har jobbat. De lärarna som är väldigt nya i arbetslivet och varit anställda mindre än fem år, har en tuffare syn och är väldigt noga med att krav och mål ska uppfyllas. Medan de lärare som varit anställda fler år kan släppa igenom elever som inte uppfyller mål eller krav. Vår åsikt att de lärarna inte tar lika hårt på de krav och uppnåendemål som står i kursplanen för ämnet Idrott och hälsa. I intervjustudien berättade en av lärarna att de inte hade krav på livräddning beroende på tidsbrist och dåliga resurser. I Skolverket (2000) står det att elever i årskurs 9 ska ha uppnått kunskaper om första hjälpen vid livräddning. Vi anser att argumenten om tidsbrist och dåliga resurser inte håller, detta eftersom det faktiskt är ett krav för att bli godkänd i ämnet Idrott och hälsa. Om läraren ger eleverna G trots att inte kunskaperna finns anser vi att denne läraren begår ett tjänstefel och tappar i sin professionella roll som lärare.

Annerstedt (2002) påpekar att i ämnet Idrott och hälsa talas det om fyra olika kunskapsformer nämligen, fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet. Swartling Widerström (2005) är av samma mening och framhåller att om de fyra elementen kopplas samman så uppnås en helhet som blir användbar. Fakta och förståelse anses vara den teoretiska delen medan förtrogenhet och färdighet tillhör den praktiska delen. Enligt Annerstedt (1995) är det inte enbart färdigheter som ska bedömas utan även teoretiska kunskaper, genomförande och elevernas insatser i relation till fysiska resurser. Vi vill påstå att det utifrån resultaten kan avläsas att lärarna mest bedömer elevernas färdigheter i ämnet Idrott och hälsa. Annerstedt (2002) menar att det är färdigheter som står i fokus inom ämnet Idrott och hälsa men att de andra också finns med inom ramarna. Resultatet i denna uppsats av vad som kom fram under intervjustudien är enligt författarna nära Annerstedts analys.

Larsson och Meckbach (2007) poängterar att elever ska utvecklas fysiskt, psykiskt och socialt under ämnet Idrott och hälsa lektioner oavsett sina egna förutsättningar. Vi menar att det är helt rätt, då varje elev har rätt till utveckling oavsett förutsättningar. Likaså påpekar en lärare i intervjustudien att som lärare är det viktigt att lägga sin undervisning på elevernas nivå och anpassa sig till gruppens förutsättningar. Larsson och Meckbach (2007) menar att detta förutsätter att läraren har förmåga att bedöma elevernas nivå och kan skapa ett klimat som anpassas till alla elevers förutsättningar. Annerstedt och Gjerset (1997) påpekar att det som lärare är viktigt att kunna se varje individs utveckling, detta för att ta hänsyn till deras individuella utvecklingsnivå. Vi är av den åsikt att det som lärare är viktigt att verkligen se sina elever och ge dem bästa förutsättningar till utveckling. Förutsättningarna ska vara på elevens egen nivå och sen ska lärarna samtidigt kunna lägga undervisningen så att den passar hela gruppen. Annerstedt och Gjerset (1997) skriver att det i puberteten får ungdomar en tillväxtpurt där koordinationsförmågan blir sämre, vilket gör att de inte har lika lätt att lära sig nya rörelser. Tillväxtpurten kommer vid olika tid för eleven och det kan skilja upp till sex år mellan pojke och flicka trots att de går i samma klass. Vi menar att även detta gör att det blir än viktigare för just lärarna i ämnet Idrott och hälsa att anpassa sin undervisning så att varje elev kan utvecklas på sin egen nivå.

Ericsson (2005) menar att bra motoriska färdigheter stärker barns självkänsla, vilket kan underlätta för elevernas lärande och inläring i de övriga ämnena. Genom att barn är fysiskt aktiva så ökar intresset och motivationen för att lära sig. En av lärarna i intervjustudien påpekar att den personliga utvecklingen där självkänslan stärks är det som egentligen är värt något för eleven och att det är den som borde bli betygsatt. Vi anser att den personliga utvecklingen är viktig men samtidigt svår att bedöma. Genom att bara betygsätta elevers utveckling och inte deras kunskaper anser vi att det uppstår problem. En elev som börjar lågt färdighetsmässigt och som utvecklas mycket och kommer upp till G nivå färdighetsmässigt i ämnet Idrott och hälsa kan då få VG i betyg. En annan elev som har MVG i färdigheter från början men inte utvecklas så mycket får då också ett VG i betyg. Skulle andra ämnen bedöma på samma sätt, till exempel matematik så skulle inte den som är bäst på att räkna få det bästa betyget, utan den som utvecklas mest. Vi anser att genom bara bedöma utveckling och inte prestation missgynnas de elever som är duktiga från början.

Enligt Swartling (2005) är fakta rent minne som vi har och kan komma ihåg. Lpo-94 menar att eleverna först ska lära sig en färdighet sen därefter reflektera och lära sig teoretiska

kunskaper kring färdigheten. En av de intervjuade lärarna jobbade väldigt mycket med att ha teoretiska uppgifter i sin undervisning för att få sina elever till att reflektera kring sitt eget lärande och välmående. Andra lärare i intervjustudien påpekade att de inte ville ta tid från den fysiska aktiviteten och stannade hellre upp vid korta tillfällena och pratade kring det som de gjorde vid det tillfället. Om de till exempel hade kondition på lektionen så kunde läraren stanna upp lektionen och informera eller fråga om pulsen. Lärarna menade att den teoretiska biten tar för mycket tid från den övriga idrotten så därför hade de teori vid väldigt få tillfällen. Vi anser att det är ett dåligt argument för att inte ha teori. Men vi håller samtidigt med om att det hade underlättat för ämnet Idrott och hälsa om en lektion till i veckan hade lagts till för att användas till den teoretiska delen av ämnet. Vi är eniga om att den fysiska aktiviteten är viktigare än den teoretiska biten i ämnet Idrott och hälsa. Men för att ha en förståelse som håller hela livet ut påpekar författarna att det krävs mer lektionstid för att utbilda eleverna. Vi poängterar att hälsobiten borde ingå i fler ämnen och att samtliga lärare på alla skolor borde jobba mer för att få sina elever mer hälsosamma och fysiskt aktiva.

Skolverket (2000) påpekar att eleverna ska ha en förståelse och ett intresse för regelbunden fysisk aktivitet och där lägga en bra grund för sin hälsa och sitt välmående. Skolverket (2000) skriver även att för att nå de högre betygen ska eleverna kunna lägga upp egna aktiviteter samt att göra dessa för sin egen motions skull. Vi anser att få sina elever att förstå innebörden av daglig fysisk aktivitet och tillämpa den förståelsen är något som alla lärare i ämnet Idrott och hälsa borde kämpa mer för. Då vi uppfattar samhället som att allt fler ungdomar blir överviktiga och mer stilla sittande, anser de att någon borde kämpa för att ändra på trenden av dessa vanor. Så varför ska inte lärarna i ämnet Idrott och hälsa som har i sin yrkesroll att hantera fysisk aktivitet och välmående sträva mot fysiskt aktiva ungdomar både under och efter skoltid. Swartling Widerström (2005) poängterar att den kunskap som används när vi förstått fakta är förståelse. Swartling Widerström (2005) menar att förståelse är en tillämpning av fakta. Av det fyra intervjuade lärarna var det ingen som klart och tydligt sa att de hade med i sin bedömning av elever om de var fysiskt aktiva på sin fritid eller inte. De påpekade dock att eleverna kunde visa förståelse men att de inte tillämpade den. En lärare påpekade att en förståelse som inte kan påvisas praktiskt är en helt onödig förståelse. Läraren berättade att en elev som har förståelse om hur rökning påverkar hälsa men ändå röker har en helt onödig förståelse eftersom den inte tillämpas. Läraren menar att en sådan förståelse är ingenting värd och kan därför inte bedömas. Vi håller med lärarens resonemang och håller även med att förståelsen är onödigt i den beskrivna situationen och kan därför inte bedömas. Men vi vill

poängtera att en förståelse som inte tillämpas men som ändå finns hos eleven kan förr eller senare blomstra ut och komma till användning, vilket gör att faktakunskapen inte är helt onödig i alla fall.

Swartling Widerström (2005) poängterar att färdigheter är den praktiska delen av förståelsekunskapen. Färdigheter är ett motoriskt beteende som kan göras utan att ett enda ord sägs. De fysiska kunskaperna är olika från elev till elev och Annerstedt och Gjerset (1997) hävdar att de som har föräldrar som är fysiskt aktiva har fördelar och lättare till att få bra anlag till att klara av olika färdigheter. Hur färdigheter bedöms är olika från de fyra lärarna som deltog i intervjustudien. En lärare i intervjustudien påpekade att det inte är själva resultatet i sig som är grunden för en bedömning utan vägen till resultatet. En elev ska kunna ta till sig instruktioner och utföra en färdighet efter bästa förmåga. Vi håller med i det resonemanget och anser att det är en viktig sak att poängtera. Det ska inte vara det längsta och högsta resultatet som räknas utan vägen fram till resultatet, det vill säga själva prestationen i sig. Vi påstår att lärare i ämnet Idrott och hälsa som har jobbat många år ser att det är själva resultatet som räknas. Vi har som åsikt att det är en felaktig bedömning som görs då den endast baseras på grund av resultatet i sig. En elev som hoppar långt men har sämre motoriska färdigheter bör inte få ett högre betyg än den elev som hoppar kortare hopp med bättre motoriska färdigheter, men det förekommer. Larsson och Meckbach (2007) menar att det är viktigt att eleverna tycker att ämnet Idrott och hälsa är roligt och intressant för att kunna utveckla sina motoriska färdigheter. Larsson & Meckbach (2007) påpekar att lärarna måste se elevernas motoriska utveckling genom en färdighetsträning. Vi hävdar att elever som hela tiden peppas och bedöms utifrån sina personliga prestationer och inte krav på resultat borde få en annan inblick i ämnet Idrott och hälsa. Eller i alla fall få en annan tro på sig själv om att kunna prestera. Vi påstår att fler elever hade haft en positivare inställning till ämnet Idrott och hälsa om lärarna i ämnet Idrott och hälsa hade bedömt på de grunderna.

Förtrogenhet i ämnet Idrott och hälsa arbetas fram genom delaktighet i praktiska situationer där omdöme och sunt förnuft gäller. Det kan även kopplas till om elevernas fritidsaktiviteter påverkar bedömning i ämnet Idrott och hälsa. Swartling (2005) påpekar att enligt Skolverkets utvärdering 2003 får de elever som är aktiv inom föreningslivet på fritiden ett av de två högre betygen. Lärarna i intervjustudien har delade meningar om elevernas fritidsaktiviteter har inverkan på bedömning i ämnet Idrott och hälsa eller inte. En lärare påpekar att om en elev ligger på gränsen mellan två betyg så kan hänsyn tas utifrån om eleven är väldigt duktig i

någon idrott som inte förekommer på Idrott och hälsa lektionerna. Vi anser att det argumentet inte håller då det borde kvitta vilken idrott som eleven håller på med. Likadant så borde en elev som inte röker och står och väger mellan två betyg kunna få det högre betyget eftersom eleven visar på en förståelse om att rökning inte är bra för hälsan. Övriga lärare i intervjustudien påpekar att elevers fritidsaktiviteter inte påverkar deras betyg, men att det ofta märks vilka elever som är fysiskt aktiva på sin fritid och vilka som inte är det.

Skolverket (2000) har uppnåendemål i vad det gäller att eleven ska kunna möta de krav som aktiviteten ställer på dem samt att sammanställa och genomföra egna motionsprogram. Skolverket (2000) skriver även att eleven ska organisera aktiviteter tillsammans med andra och ta hänsyn till de olika deltagarnas nivå och behov. Samtliga lärare i intervjustudien poängterar att ledarskap är en mycket viktig del för att uppnå betyget MVG. Vi håller med lärarna i intervjustudien om att ledaregenskaper är viktigt att elever får möjlighet till att utvecklas under ämnet Idrott och hälsas lektioner. Ledaregenskaper handlar inte enbart om att elever ska planera och leda egna lektioner, utan även hur elever uppträder under alla lektioner inom ämnet Idrott och hälsa påpekar författarna. Vi anser att eleverna har bra ledaregenskaper om de kan planera och leda egna lektioner. De ska också föregå med gott exempel, använda sunt förnuft, vara till hjälp för sina klasskamrater samt att vara en god förebild. Ledaregenskaper innebär även att vara en informell ledare under de lektioner som elever inte själv ansvarar för. Lärarna i intervjustudien påpekar samma saker som vi poängterar, men även att elever ska tillämpa sina kunskaper och praktiskt kunna visa och hjälpa sina kamrater.

Vi hävdar att en stor del av bedömningen i ämnet Idrott och hälsa är precis som Skolverket (2000) preciserar det. Bedömning avser elevers kunskaper om hur kroppen fungerar, hur eleven klarar av att hantera sin kropp i olika rörelsemoment samt elevers förmåga att kunna reflektera över fysisk aktivitet och dess innebörd för hälsan. I intervjustudien förekom diskussioner om vilka olika moment som lärarna i ämnet Idrott och hälsa lade stor vikt vid i de olika bedömningarna. En lärare påpekar att reflektion är en viktig del som det läggs mycket vikt vid under de lektioner som innehåller teoretiska uppgifter. Läraren vill få alla elever att förstå innebörden av sin vardag beroende på hur deras livsstil ser ut. En av de andra intervjuade lärarna i ämnet Idrott och hälsa påpekar att det endast är det som eleverna kan visa praktiskt som bedöms. Att ha en förståelse som ändå inte kan visas är en onödig förståelse som ändå inte kommer att bedömas. Tholin i Pettersson (2007) menar att dagens lärare i ämnet Idrott och hälsa behöver bedömningsmodeller med sig för att kunna göra en rättvis

bedömning av sina elever. Bedömning har en form av styrande effekt på eleverna och läraren kan sända ut signaler till elever vad som är viktigt och vad som är mindre viktigt att eleverna klarar av. Vi menar att det borde finnas klara bedömningsmodeller som är lätta att avläsa och förstå för lärarna i ämnet Idrott och hälsa. Detta för att ge eleverna liknande förutsättningar oberoende på vilken lärare de har och var de bor. Vi påpekar att det är dåligt om eleverna kan läsa av sin lärare om vad den tycker är viktigt att klara av eller inte. Eleverna kan då endast göra sitt bästa under de lektioner eller moment som läraren anser viktiga och betygsätts. Vi anser då att eleverna missar viktiga moment i sin utveckling i ämnet Idrott och hälsa. Vi anser att lite av lärarens professionella roll då är skadad eftersom läraren har delat upp momenten i ämnet Idrott och hälsa utifrån sin egen syn på vad som är viktigt.

Det är inte ovanligt att lärarna i ämnet Idrott och hälsa ständigt i sin undervisning gör bedömningar av sina elever, deras utveckling och prestationer påpekar Annerstedt (2002). Vi menar att det är något alla lärare i ämnet Idrott och hälsa bör ta fasta vid, att bedöma sina elever vid varje lektionstillfälle och att anteckna vad de är som de sett och bedömt under just den lektionen. Vi ser svårigheten i hur elever ska kunna få ett rättvist betyg om lärarna i ämnet Idrott och hälsa enbart går på minnet. Det är många elever som lärarna ska hålla reda på och för vi verkar det för svårt för att bli rättvist. En av de intervjuade lärarna i ämnet Idrott och hälsa påpekade att anteckningar görs efter varje lektion för att ha mer kött på benen vid den avslutande bedömningen och betygsättningen. Läraren påpekar att det även är bra för att visa för eleven vilka grunder som den blivit betygsatt på om det skulle förekomma missnöje med betyget. Annerstedt (2002) menar att bedömning beror på olika kännetecken på elevers kvalitéer. Att göra individuella bedömningar av sina elever tillhör lärare i ämnet Idrott och hälsas professionella kompetens. Lärarens ansvar är att bedöma de kunskaper och kvalitéer eleverna visar upp.

Korp (2003) menar att summativ bedömning är kopplat till betygsättning av elevers prestationer. Syftet är att generera en trovärdig bild av elevers kvalitativa och kvantitativa lärande. Resultatet av intervjustudien visar på att lärare i ämnet Idrott och hälsa använder sig av den summativa bedömningen när det är dags att betygsätta sina elever. Den formativa bedömningen sker enligt Tholin i Pettersson (2007) kontinuerligt. Med en formativ bedömning kan elever hjälpas i sin utveckling. Den formativa bedömningen är en process med det slutgiltiga målet som fokus, att nå ett så högt betyg som möjligt. En av lärarna i ämnet Idrott och hälsa i intervjustudien påpekade att denne använde sig av formativa

bedömningar på sina elever. Detta för att kunna hjälpa dem i deras utveckling samt för att själv ha mer kött på benen då det närmar sig betygsättning. Vi anser att detta är den mest rättvisa bedömningen som kan göras för att ens elever ska få så rättvist betyg som möjligt. Lärarna kan både använda sig av en formativ och summativ bedömning vilket är det bästa för eleverna. Annerstedt (1995) poängterar att kontinuerliga anteckningar av elevers resultat och bedömningar samt att sätta tillfälliga betyg på var eleven befinner sig just då kan underlätta vid den slutgiltiga betygsättningen.

1994 infördes den nya kunskaps och målrelaterade betygssystemen, Lpo-94. Betygen för eleverna skulle sättas utifrån stöd från kursplanens definition och de centralt fastställda betygskriterierna (Davidsson, Sjögren & Werner 2000). Vi har som åsikt att Lpo-94 har svårtolkade betygskriterier och uppnående mål vad det gäller ämnet Idrott och hälsa. Detta är även något som påpekades av en av lärarna i ämnet Idrott och hälsa i intervjustudien, ”- dom e luriga men man lär sig mer och mer”. Annerstedt (2002) poängterar att betygskriterierna definierar vilka kvalitéer som krävs hos eleven för att nå upp till ett visst betyg. Men vad är det som avgör vilket betyg som en elev får som ligger mellan två betyg. En lärare i ämnet Idrott och hälsa påpekade i intervjustudien att en elev som är på god väg till ett högre betyg borde få veta att den befinner sig där för att kunna blomma ut de sista lilla och göra sig förtjänt av det högre betyget. En av oss har varit på en skola där läraren satt MVG på sina elever vid början av terminen och sen sagt att de är upp till eleverna själva att bevisa att de är värda betyget. Vi anser att det är ett argument som inte håller och kan bli väldigt fel för elever som vet om att de aldrig kan behålla ett MVG. Enligt Larsson och Meckbach (2007) ska betygen fungera som ett värde på hur mycket kunskap som eleven fått och lärt sig. Om en lärare väljer att sätta MVG på sina elever innan de har presterat ger det helt fel signaler till eleverna om hur betygsättning fungerar. I intervjustudien påpekades det att för att uppnå ett MVG så krävs något extra av eleven, men för att kunna uppnå ett VG så räcker det med att eleven kämpar enormt mycket. Larsson och Meckbach (2007) definierar fyra olika skäl till varför betyg ska finnas. Dels ska det vara ett urvalsinstrument för vidare studier, dels en informations källa för vilken nivå eleven ligger på under lektionerna, som utvärdering och kontroll på undervisningen samt som en motivations faktor. Vi är av samma åsikt och anser att främsta skälet till betyg borde vara motivationsskapande. Vi menar att det är fel att ha betygen som urvalsinstrument för vidare studier då betyg inte ges på lika villkor. Det är något som vi lagt märke till under sin utbildning och i resultatet av intervjustudien med de utvalda Idrott och hälsa lärarna.

Annerstedt (1995) menar att de kan vara av stor vikt om kollegorna hjälps åt och diskuterar betygskriterierna och sen kommer fram till övergripande kriterier som underlättar för betygsättning på en och samma skola. Vi förstår att det är svårt att ha samma förutsättningar till att bedöma på liknande sätt i hela landet, men på en och samma skola så borde eleverna ha samma förutsättningar oavsett vilken lärare de har.

5.1 Metoddiskussion

Intervjumetoden som valdes var semistrukturerad och kvalitativ, detta eftersom metoden var passade för studiens syfte och gav en djupare inblick i lärarnas resonemang kring bedömning för betygsättning i ämnet Idrott och hälsa. Vi har som åsikt att den valda intervjuformen har fungerat och att syftet med undersökningen uppnåtts genom intervjustudien. Vi menar att genom en semistrukturerad intervju gavs de intervjuade lärarna mer frihet i sina svar, något som vi menar hade missats om vi valt att till exempel genomföra en strukturerad intervju. Vi anser att en strukturerad intervju hade gjort att vi skribenter skulle kunna leda in lärarna till svar vi trodde vi skulle få. Med en semistrukturerad intervju kunde informanterna berätta fritt inom angivet område utan att vi styrde upp deras tankar och svar för mycket.

Avgörande faktorer för antalet intervjuer var tidsbegränsningen och att tre förfrågade lärare valt att hoppa av i sista stund på grund av olika omständigheter. För att få en djupare inblick i hur lärarna i ämnet Idrott och hälsa resonerar kring bedömning för betygsättning hade önskemålet varit att intervju fler lärare som undervisar i ämnet Idrott och hälsa.

6 Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur lärare i ämnet Idrott och hälsa resonerar kring bedömning för betygsättning. Undersökningen baseras på fyra lärare i ämnet Idrott och hälsas resonemang kring bedömning av fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet, samt hur de resonerar kring summativ och formativ bedömning av sina elever. De utvalda lärarna är behöriga lärare i ämnet Idrott och hälsa och alla jobbar på högstadieskolor i Skånelän.

Resultatet visar på att lärarna har olika resonemang av bedömning för betygsättning gällande fakta, förståelse, förtrogenhet och färdigheter, samt gällande summativ och formativ bedömning av sina elever. I stort tyder resultatet på att alla lärarna i intervjustudien ser färdigheter som det stora bedömningsmomentet. Detta stämmer med vad Ekbergs (2009) forskning har fått fram. Ekbergs (2009) forskning gav resultatet att lärare i ämnet Idrott och hälsa främst bedömer vilka rörelser och hur pass väl eleverna kan tillämpa dem i fysiska aktiviteter. Vad det gäller att bedöma fakta, förståelse och förtrogenhet är de mer skilda svar. Av lärarna som deltog i intervjustudien så var det endast en som poängterade att denne använde sig av både formativ och summativ bedömning. De andra tre påpekade att det mest förekom en summativ bedömning.

Som slutsats av uppsatsen ser författarna att de är stor skillnad på hur bedömning för betyg görs. Utifrån resultatet menar författarna att de fått en bra bild över att bedömningsgrunderna är olika för olika lärare och att det även beror på hur olika länge lärarna har jobbat. Bedömning för betygsättning inom ämnet Idrott och hälsa är svårt. Med fler och tydligare riktlinjer från Skolverket borde bedömning och betygsättning bli lättare än vad det är idag.

Källförteckning

Annerstedt, C (1990). *Undervisa i idrott, Idrottsämnets didaktik*. Lund: Studentlitteratur

Annerstedt, C (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Varberg: Multicare Förlag AB

Annerstedt, C & Gjerset, A (1997). *Idrottens träningslära*. Malmö: Multicare Förlag AB

Annerstedt, C (2001). *Idrottsundervisning, Ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare Förlag AB

Annerstedt, C. (2002). *Betygsättning i idrott och hälsa. Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygsättning* (s. 117-140). Stockholm: Skolverket
www.skolverket.se > Publikationer (Hämtad 090409)

Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB

Cederquist, J. (2002) Gymnastik på lek och allvar. *Populär historia, Vol 5, s 6-9*.

Davidsson, L, Sjögren, B, Werner, L. (2000). *Betyg*. (4.e upplagan) Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Ekberg, J-E. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering – En studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. (Doktorsavhandling). Malmö: Malmö Högskola

Ekberg, J-E & Eberth, B. (2000). *Fysisk bildning – om ämnet idrott och hälsa*. Lund: Studentlitteratur

Ericsson, I. (2005). *Rör dig – Lär dig*. Stockholm: SISU

Korp, H. (2003). *Kunskapsbedömning – hur, var och varför*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, H. och Meckbach, J. (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB

Petterson, A. (2007). *Sporre eller otyg – om bedömning och betyg*. Tholin, J. *Vilken kunskap räknas?* Stockholm: Lärarförbundets förlag

Quennerstedt, M. (2006). *Att lära sig hälsa*. V Frölunda: DocuSys

Selghed, B. (2004). *Ännu icke godkänt Lärares sätt att erfara betygssystemet och dess tillämpning i yrkesutövningen*. (Doktorsavhandling) Malmö: Malmö Högskola.

Selghed, B. (2006). *Betyg i skolan – kunskapssyn, bedömningsprinciper och lärarpraxis*. Stockholm: Liber AB

Skolverket (2000). *Idrott och hälsa*. Tillgänglig:

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087> Hämtad: 2009-05-13

Skolverket (2000). *Betygshistorik*. Tillgänglig:

<http://www.skolverket.se/sb/d/208/a/6338>

Hämtad: 2009-06-11

Skolverket (2004) *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003* : Sammanfattande huvudrapport. (Rapport 250). Stockholm: Statens skolverk.

Språkrådet. (2008). *Svenska Skrivregler*. Stockholm: Liber AB. 3:e utgåvan

Svenska Akademin. (2006). *Svenska Akademiens Ordlista över svenska språket*. Stockholm: Nordbook. 13:e upplagan

Swartling Widerström, K (2005). *Att ha eller vara kropp?* : en textanalytisk studie av skolämnet idrott och hälsa. (Doktorsavhandling). Örebro: Örebro universitet.

Vetenskapsrådet (2007). Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial. Tillgänglig: http://www.vr.se/download/18.aae1aa51132473084980005790/integritetskansligt_forskningsmateria21.pdf Hämtad: 2009-05-13

Bilaga

Underlag för intervju med I&H lärare

1. Man / Kvinna
2. Ålder 20-25 26-35 36-45 46-55 56-65
3. Anställd antal år 0-5 6-15 16-25 26-
4. Behörig lärare..... / Utbildning.....
5. Lärare i årskurs

Fakta

- Har du bedömning på ren fakta, teori om t.ex. hälsan?

Förståelse

- Hur bedömer du elevens kunskaper om vilka faktorer som påverkar den egna hälsan?
- Bedömer du om eleverna har tagit till sig och är hälsosamma på fritiden? I så fall hur?

Färdigheter

- Har du krav på färdigheter? Uppnåendemål i årskurs 9 enligt kursplanen (simning, orientera sig i okänd mark samt planera vistelse i naturen) (Delta i lek, idrott, dans och genomföra lämpliga rörelser).
- Elever ska enligt kursplanen vara på rätt nivå i Idrott och hälsa. Hur resonerar du angående hänsyn till elevers färdigheter och utveckling?
- Hur bedömer du ledaregenskaper?
- Annerstedt tycker att läraren ska fråga eleven om vilket betyg den tycker den ska ha

Förtrogenhet

- Påverkar elevers fritidsaktiviteter din bedömning av deras betyg?

Bedömning (betyg och bedömning)

- Summativ eller formativ bedömning
- Diskussion med kollegor hur betyg ska sättas?